

Domonkos László

A hordók

Már vagy fél órája morzsolták a kukoricát a szürkén szomorú novemberi kora délutánban. Ültek kettesben a konyhában, a hatalmas kosár, amit az anyja csak kasnak mondott, telt-telegetett, Pistinek szinte felüdülés volt, mikor a távolból közeledő mennydörgéshez hasonló robajokat meghallotta. Anyja is összerezsent, nyugtalanul körbepillantott, de már jött is eléje öt éves kislánya kíváncsiságára, amit ideges sietséggel meg kellett szüntetni: a söröshordókat gurigatják le a kocsmánál a sugárúton, tudod, ahogy szokták.

Pisti emlékezett a nagy és bűdös lovaskocsikra ott a Kossuth Lajos sugárúton, tényleg azokról gurigatták le ketten-hárman a nagy hordókat, de az a robaj, az a hang valahogy egészen másilyennek – halkabbnak, szolidabbnak, simábbnak – rémlett, nem is tartott ennyi ideig, nem is ismétlődött meg többször, mint ez itt. Nem szóltak többet, Pisti félt tovább, mint már jó néhány napja, az egész ezen nagyon ideges, feszült, hangos-haragos időszak sokadik jelének tekintette, amihez a szokatlan éjszakai jelenségek sora ugyanúgy hozzátartozott a rádió órákon át kitartóan világító zöld macskaszemével és apja meg anyja ingerült kiabálásával, mint a sok ünnepélyes zene a rádióban, no és a sürgő-forgó, sűrűn megjelenő vendégek, akiket azelőtt sokkal ritkábban látott. Amikor meg a gázgyár másik sarkáról, a Puskás utca meg az Árvíz utca sarkánál levő

házból átjön az udvarban lakó hat Kovács gyerek egyike, a nála egy-két évvel idősebb Mari, rekedtes-köhögős, örökké náthásnak tűnő, szortyogós hangon, teli szájjal hahotázva kiabálja a sohasem hallott idegen szavakat: pásli dámój, pásli, pásli...

*

Pisti tisztelettel állt a nála vagy húsz-huszonöt évvel idősebb, zömök-köpcös, ősz hajú emberke előtt. Annyit már tudott róla, hogy orvos, hét évet ült – nem ő volt már az első 56-os, aki az MDF helyi elnökségének vonzaskörébe került. Dénes bácsi 1955-től katonaorvos, egészségügyi századparancsnok volt, a közeli vidéki laktanyában a forradalmi katonai tanács elnökévé választották. Az ő alakulatánál is forrt az elégedetlenség a hadseregvezetés teteszetoszasága, passzivitása vagy éppen nyíltan árulásnak bélyegzett magatartása ellen, elmesélte az akkoriban már ország-szerte terjedő pesti viccet, miszerint Nagy Imre november 4-ei hajnali drámai közleményét hallgatva az egyik fegyveres srác, a Rottenbiller utca és a Baross tér sarkán a padlásról figyelve a három irányból, a Thököly út, a Fiumei út és a Kerepesi út felől áradó szovjet hadoszlopokat, a mondat – „csapataink harcban állnak” – hallatán megjegyzi, na látod, csapataink harcban állnak, mire a másik: te hülye, hát ezek vagyunk mi... A kato-

nák harcolni akartak, mint máshol is, Dénes bácsi elmondta, parancsba adták a teljes harckészültséget, arrafelé nem Kárpátalja, hanem a Bánság, Temesvár felől érkeztek az újabb orosz csapatok, röpké tűzpárba kezdődött, de annyira reménytelen volt a dolog, akkora a túlerő, „a mi egységünk, hiába volt úgynevezett A-alakulat, azaz háború esetén azonnal bevetésre került volna, három csatanapra elegendő lőszerrel rendelkezett, utánpótlási

lehetőség nélkül, az üzemanyag végképp hiányzott – ha realisan nézzük, egyetlen vadászbombázó képes lett volna megsemmisíteni bennünket, rövidesen be is vontuk a harcosokat a tüzelőállásokból”. És maliciózan hozzátette: tudjátok, ha gurulni kezd, a hordó nem áll meg...

Pisti még megkérdezte volna, harminckét év után milyen érzés most visszaidézni mindezt, de azután inkább nem kérdezett semmit.

